

Jana Jerzego, margrabiego brandenburskiego, transumpt z 14 lutego 1614 roku, dokumentu sprzedaży połowy Miechowic

Wśród miejscowości, które w dziejach Górnego Śląska zajmują szczególne miejsce, niewątpliwie prym wiodzie Bytom¹. W roku 2004 miasto świętuje jubileusz 750 rocznicy swojego przeniesienia na prawo niemieckie, zamiennie nazywane także prawem magdeburskim, przez Władysława², księcia opolskiego. Spisany przed wiekami dokument nadania przywileju lokacyjnego nie dotrwał do czasów nam współczesnych. Znany jest jedynie z wpisu dokonanego przed wiekami w tak zwanym *Rejestrze świętego Wacława*³. Zabytek ten przechowywany jest obecnie w Archiwum Państwowym w czeskiej Pradze⁴. Dokument lokacyjny w całości opublikowany został w 1863 roku przez Franciszka Gramera, autora

¹ Bytom, miasto na Górnym Śląsku, wzmiankowane już w XII wieku (1123). Położone na trasie szlaków handlowych, prowadzących z zachodu i południa na wschód Europy. Wczesne osadnictwo skupiało się wokół wzgórza św. Małgorzaty, ówczesnej siedziby kasztelana bytomskiego. W 1200 roku nastąpiła pierwotna lokacja przez księcia Mieszka Płatoniego, budowa nowego miasta w rejonie obecnego Rynku. Akt ten pośrednio wzmiankują zapisy w śląskich i polskich rocznikach (*Monumenta Poloniae Historica*, III, s. 162). W 1254 roku przeniesiono miasto na prawo magdeburskie. Siedziba księstwa piastowskiego.

² Władysław I, książę opolski i raciborski, (*ok.1225, +1280/1281), syn Kazimierza księcia opolskiego i księżnej Violi zwanej Bułgarką. Był ks. kaliskim (1238–1244), łądzkim (1238–1249) i opolsko-raciborskim (od 1246).

³ Oryginał dokumentu Władysława, księcia opolskiego, na prośbę Beaty Podgolewej z Rudy transumowany został 10 grudnia 1483 roku przez rajców miasta Gliwic. Zob.: *Registrum sancti Wenceslai*. W: *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd . VI. Hrsg.: W. Wattenbach, C. Grünhagen. Breslau 1865 [dalej cyt. jako CDS VI], nr 356, s. 116. Beata Podgolewa była siostrą Wacława Rudzkiego. Miała syna Jana z Kamienia i córkę Barbarę z Wielowsi (CDS VI nr 366, s. 123). W 1492 roku wystąpiła z prośbą do rady miejskiej Gliwic o potwierdzenie (transumowanie) kilku innych dokumentów związanych z Bytomiem. Zob.: CDS VI nr 351–356, s. 116 (W CDS oprócz wspomnianego dokumentu lokacyjnego podano także cztery inne rejestry dokumentów bytomskich spisanych w latach 1363–1472, które rajcy gliwicy transumowali w okresie pomiędzy 2 a 9 grudnia 1483 roku).

⁴ *Registrum sancti Wenceslai*, kopiarz przechowywany w Statni Archiv w Pradze.

*Kroniki Bytomia*⁵, zaś dwa lata później w *Kodeksie dyplomatycznym Śląska*⁶ przez W. Wattenbacha i C. Grünhagena. Już kilka lat wcześniej Augustin Weltzel opublikował regest dokumentu księcia Władysława z 1264 roku⁷.

Spisany w 1254 roku w Bytomiu dokumentem⁸, Władysław, z Bożej łaski książę opolski, powiadał wszystkim, tak obecnych jak i przyszłych, którzy to pismo (dokument) oglądać będą, że za rozsądną radą swoich dostojników, Henrykowi, dobrej sławy i zanego obyczaju mężowi, zezwolił lokować swoje miasto [Bytom] na prawie niemieckim, oraz jemu i potomkom jego dziedzicznym prawem posiadać [je] po wieczne czasy, wraz ze 140 łanami flamańdzkiej miary i wsią przyległą do miasta, zwaną potocznie Łagewnikami⁹.

Nadanie miastu przez Władysława, księcia opolskiego, nowego, magdeburskiego prawa, stanowiło ówczynie istotny impuls w jego rozwoju i wyniosło go na ważne miejsce w polityce nie tylko najbliższego regionu. W niedługim od tego wydarzenia czasie, Bytom

⁵ F. Gramer: *Chronik der Stadt Beuthen in Ober-Schlesien*. Beuthen O/S 1863.

⁶ CDS VI, s. 177.

⁷ A. Weltzel: *Geschichte der Stadt Ratibor*. Ratibor 1861, s. 660.

⁸ *In nomine domini nostri Jesu Christi amen. Evanescent simul cum tempore que geruntur in tempore, nisi recipiant a voce testium aut scripti memoria firmamentum. Notum sit igitur universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod nos Wladislaus dei gratia dux Opoliensis ex deliberato consilio nobilium nostrorum Heinricho viro fame bone et conversationis honeste, nec non et et conspicientes nostras presentes ac futuras utilitates, que ex hoc provenire possunt, dedimus et concessimus civitatem nostram Bytom iure Teutonicali locandam ei et suis posteris iure hereditario in perpetuum possidendam cum centum et quadraginta mansis in mensura Flamingorum, villamque civitati adiacentem, que Lagewnicz vulgariter nuncupatur. Prefatus vero Heinrichus pro se et suis posteris accipiet sextum mansum leberum a censu et decima nec non ab omni nostro iure. Molendina, macella et omnes utilitates civitatis pro sua voluntate ponet. Omnium iudiciorum tertium denarium pro se recipiet, nobis vero duos reservabit. Nullum ei advocatum preponemus, sed eius fidei committimus nostras vices in iudicio subportandas. Hij autem, quos iam dictus Heinrichus in loco prefato locaverit, sex annis a censu et decima et ab omni iure nostro perfecta gaudeant libertate, decimam vero in campis solvent de annona triplici, tritico, siligine et avena. Evoluta vero libertate incole mansorum argenti fertonem solvent annuatim. Ut autem hec nostra donacio stabilis perseveret, presentem paginam Sigilli nostri munimine duximus roborandam. Datum in Bytom anno domini M^oCC^oLII^o t^o Presentibus hijs, Lascario iudice, Deccone cum filiis, Roppracho cum N. filio, Jaroslao, Dobesio cum fratre Voczlao, et domino Gothardo notario, Wuczino ciuibus Piscone et alijs quam plurimis.*

⁹ Pełny tekst przywileju lokacyjnego Władysława księcia opolskiego w przekładzie na język polski wraz aparatem badawczym odnaleźć można w: J. Drabina, J. Horwat, Z. Jedynak: *Bytom średniowieczny. Przekazy źródłowe 1123–1492 r.* Opole 1985, s. 44–45.

stał się stolicą jednego z księstw górnośląskich, sięgającego swymi granicami niemal Krakowa. Pomimo ogromu poniesionych przez miasto na przestrzeni wieków strat, najczęściej powodowanych wojennymi zawieruchami oraz ich konsekwencjami, do dnia dzisiejszego dochowało się wiele różnych, nie mniej cennych dla poznania dziejów Bytomia przywilejów i innych oryginalnych dokumentów, przechowywanych w górnośląskich archiwach, muzeach i innych instytucjach, a także poza granicami Górnego Śląska.

Niedawno do zbiorów Biblioteki Śląskiej w Katowicach trafił bardzo ciekawy, a zarazem cenny do poznania przeszłości okolic Bytomia dokument. Pochodzi on z drugiej dekady siedemnastego wieku, a zakupiony został do bibliotecznych zbiorów z prywatnej kolekcji.

Akt sporządzony został w górnośląskim Karniowie (Jägerndorf)¹⁰, w kancelarii Jana Jerzego, margrabiego brandenburskiego. Spisany na pergaminie, w przeszłości opatrzony był sekretną, przywieszoną do dokumentu, książeczą pieczęcią, która w nieznanych nam okolicznościach już dawniej zaginęła. Śladem po pieczęci pozostał zachowany do dziś pergaminowy pasek, na którym była przy-mocowana.

Dokument datowany w Karniowie 14 lutego 1614 roku, w imieniu Jana Jerzego margrabiego brandenburskiego własnoręcznie podpisany został przez starostę książęcego Hartwicha von Stitten¹¹, radcę książęcego Samuela von Castiglione¹² oraz książęcego podkancelerzego Macieja Bilidzera¹³, z kancelarii margrabiego¹⁴.

¹⁰ Karniów (niem.), Jägerndorf (czes.), Krnov, górnośląskie miasto, dawna stolica księstwa karniowskiego, obecnie w granicach Republiki Czeskiej.

¹¹ Zapis w dokumencie z 1613 roku: „*Hartwich von Stetten auf Pomerschwitz, Reischwitz, Stemberwitz und Windorf Landes Hauptmann Unseres Fürstenthumbs Jägerndorff*”. Zob.: B. Szczech: *Przywileje miasta Bytomia 1323–1711*. Zabrze 1996 nr XV, s. 48; Zapis z 1618: „*Hartwig von Stietten auf Pommerßwitz, Roßnitz, und Stieberwitz... Landes Hauptmann*”. Zob.: *Tamże*, s. 49.

¹² W dokumencie z 1613 roku występuje: „*Wernher von Castiglione, geheimber Rath*”. Zob.: *Tamże*, s. 48.

¹³ „*Mathias Billitzer von Bielitz, Rath und Vice-Cantzler*”. Zob.: *Tamże*; Zapis z 1618: „*Mathias Bieliczern... Canclern*”. Zob.: *Tamże*, nr XVI, s. 49; Roman Sękowski: *Herbarz szlachty Śląskiej*. T. 1 A–C. Katowice 2001, s. 196–197 notuje Joachima Bilitzera von Bilitz, właściciela majątków Jakuszów (Jacobsdorf) i Grzymalin (Langenwaldau) koło Legnicy, który zmarł 7.09.1645 roku i został pochowany w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy. Miał on córkę Elżbietę (* 1597).

¹⁴ W zbiorach byłego Archiwum miasta Bytomia (obecnie jako *Akta miasta Bytom* przechowywane są w Archiwum Państwowym w Katowicach) zachowała się większa ilość dokumentów sygnowanych przez wspomnianych członków kancelarii margrabiego w Karniowie. Zob.: B. Szczech: *Dokument górnośląski 1601–1626 ze zbiorów byłego Archiwum Miejskiego w Bytomiu*. Zabrze 1996.

Będący obiektem naszego zainteresowania akt jest potwierdzeniem (transumptem, konfirmacją) spisanej wcześniej transakcji kupna-sprzedaży połowy dawnej podbytomskiej wioski Miechowice. Miało to miejsce i stało się w Tarnowskich Górach¹⁵: „Letha Panie 1612 we stwrtke przed nedieli masopustni genz byl prwny den marty”¹⁶. Wolą tegoż aktu oraz po wypełnieniu wszelkich spisanych postanowień – zgodnie z prawem ziemskim bytomskim, w dniu 24 stycznia 1614 roku, akt ten przesłano do potwierdzenia ksiązęcego, do Karniowa. Dokument składa się z dwóch części: konfirmacji margrabiego, spisanej w języku niemieckim oraz potwierdzonego tekstu umowy kupna-sprzedaży połowy Miechowic, spisanej w obecności świadków w Tarnowskich Górach, w 1612 roku, w języku czeskim. Niestety, tekst tarnogórskiej umowy, sporządzony w 1612 roku nie zachował się w bytomskim archiwum. W zbiorach po byłym bytomskim archiwum miejskim, przeniesionym do Katowic, nie zachowały się także i inne dokumenty, które by w jakiś sposób wiązały się z omawianą sprawą. Próżno także szukać dokumentów w zbiorach zagranicznych archiwów. Nieznane są nam zbiory śląskich dokumentów w zasobach archiwów Austrii, Czech. Archiwalia karniowskie przechowywane przed drugą wojną światową w archiwum opawskim¹⁷, związane z górnośląskim Bytomiem, zniszczone zostały w trakcie działań wojennych 1945 roku¹⁸.

Jedyną wzmianką o dokonanej w przeszłości pomiędzy Henrykiem Suchodolskim¹⁹ a jego ojcem transakcji, jest zapiska w pracy Ludwika Chroboka²⁰. Według jego informacji, w archiwum zamku

¹⁵ Tarnowskie Góry, miasto na Górnym Śląsku, oddalone 12 km na północ od Bytomia. Początkowo górnicza osada powstała na gruntach Tarnowic (Starych) – obecnej dzielnicy Tarnowskich Gór, prawa miejskie uzyskała w 1526 roku. W przeszłości roki sądowe odbywały się na przemian w Bytomiu i w Tarnowskich Górach.

¹⁶ „w czwartek przed niedzielą mięsopustną, czyli 1 marca roku Pańskiego 1612”.

¹⁷ Opawa, górnośląskie miasto na pograniczu z Morawami, dawna stolica księstwa, obecnie w granicach Republiki Czeskiej.

¹⁸ Informacja udzielona przez dr. Ericha Šefčika, dyrektora Muzeum w Kravařach na Śląsku Opawskim, znanego czeskiego historyka.

¹⁹ Suchodolscy, ród zamieszkały na Górnym Śląsku. Swoje początki wywodzi ze wschodnich terenów Rzeczypospolitej, z ziemi lubelskiej. W XVI i XVII wieku osiadli w ziemi bytomskiej, w Miechowicach i okolicy. Część rodu siedziała na Kozłowej Górze, wsi oddalonej kilka kilometrów na północ od Bytomia. Wiele nowego materiału źródłowego na temat rodu odnaleźć można w pracy: J. Horwat, Z. Jedynak, Z. Kiereś: *Zarys Genealogii kilku rodzin szlacheckich z ziemi gliwickiej, toszeckiej i bytomskiej*. „Zeszyty Gliwickie” T. 30 (2002).

²⁰ L. Chrobok: *Miechowitzer Gutsbesitzer*. Miechowitz 1930, s. 6.

w Mosznej na Górnym Śląsku, znajdowała się rękopiśmienna kronika: *Chronik von Miechowitz*. Istnieją przypuszczenia, że autorem jej mógł być Franciszek Gramer, autor wydanej w połowie wieku dziewiętnastego *Chronik der Stadt Beuthen in Ober-Schlesien*²¹. Ludwik Chrobok w swej pracy o właścicielach Miechowic, w jednym z przypisów, przytoczył fragment wspomnianej wcześniej *Chronik von Miechowitz*:

„1644 kauf Heinrich Suchodolsky von seiner Vater halbe Dorf Miechowitz für 4600 rh. Als Zeugen sind genannt: Hörning von Horn auf Radzionkau, Paszinski von Groß= Patzin auf Swientochlowitz, Adam Osorowski von Petrowitz auf Wiessowa”²².

Informacja ta po latach została wybiórczo powtórzona w artykule Józefa Bonczola zamieszczonym w *Z dziejów dzielnic Bytomia*²³, który nie podając źródła informacji w kalendarium Miechowic zanotował:

„1644 Henryk Suchodolski kupuje od swego ojca połowę wsi Miechowice za 4 600 halerzy”²⁴.

Porównując powyższe zapisy przekazów z oryginałem, z całą pewnością informacje te można wiązać z transakcją dokonaną w roku 1612, a następnie transumowaną dokumentem księcia Jana Jerzego margrabiego brandenburskiego w roku 1614. Suma pieniędzy, za którą Henryk Suchodolski nabył majątność wyniosła 4 600 talarów. Prawdopodobnie albo autor *Chronik von Miechowitz* lub też Ludwik Chrobok popełnili kilka istotnych pomyłek. Kto faktycznie zawinił, dziś nie znajdziemy prawdopodobnie odpowiedzi. Autorzy rok konfirmacji aktu (1614) uznali za czas dokonania transakcji kupna-sprzedaży połowy miechowskich dóbr (1612), błędnie odczytali datę spisania transumptu (1614) jako rok 1644, i halerze, a nie talary, uznali jako środek płatniczy, przez co ogromnie zaniżyli wartość majątku Jana Suchodolskiego w Miechowicach.

Miechowice

Miechowice, dawna wioska a obecnie dzielnica Bytomia położona jest około 6 km od centrum miasta w kierunku północno-

²¹ Zobacz przypis nr 5.

²² L. Chrobok: *op.cit.*, s. 17, p. 22.

²³ J. Bonczol: *Miechowice*, „Magazyn Bytomski” T. 8 (1991), s. 156-169.

²⁴ *Tamże*, s. 157.

zachodnim. W przeszłości, szczególnie poczynając od drugiej połowy wieku osiemnastego, wielokrotnie gościły na kartach opisów Śląska.

W 1783 roku w drukarni Johanna Ernsta Trampa w dolnośląskim Brzegu ukazał się drugi tom *Opisu Śląska* Ziemmermanna²⁵. Wśród przedstawionych w nim opisów ziem i miejscowości Śląska znajduje się także charakterystyka powiatu bytomskiego, a pomiędzy innymi wioskami lakoniczny obraz Miechowic, drugiej połowy osiemnastego wieku.

Według autora, ówczesne Miechowice składały się z dwóch części, które należały do pana Erdmana von Miechowic. W całej wsi znajdowały się dwa pańskie folwarki, jeden katolicki kościół, szkoła oraz jeden młyn. W Miechowicach żyło wtedy 11 kmieci, 29 zagrodników, oraz 301 innych mieszkańców²⁶.

W XIX i początkach XX wieku Miechowice przeszły gwałtowny okres rozwoju miejscowego przemysłu i urbanizacji, co uwidacznia się porównując opublikowane ówczesnie dane statystyczne lub opisy Górnego Śląska.

W 1830 roku w Miechowicach, przynależnych wtedy Franciszkowi Aresinowi, znajdowały się 82 domy, z 510 mieszkańcami (w tym 3 ewangelików i 6 żydów) a także 1 pański folwark, 1 owczarnia, 1 cegielnia. Był tam parafialny kościół katolicki, przynależny do archidiakonatu czyli dekanatu ziemskiego w Bytomiu oraz katolicka szkoła z dwoma nauczycielami. Patronem szkoły był pan ziemski. W Miechowicach znajdowała się kopalnia galmanu „Maria”, której wydobywanie sięgało 80–100 000 cetnarów rudy ołowiu. Do wioski przynależał ówczesnie Karb, niewielki przysiółek oddalony 1/4 mili w kierunku południowo-wschodnim, przy drodze do Bytomia oraz młyn wodny Runoth²⁷.

Kilkanaście lat później w wydanej w firmie Grassa, Barta i Comp. we Wrocławiu, nowej wersji swej pracy, J.G. Knie²⁸ dokonał uaktualnionej charakterystyki ówczesnej wioski:

²⁵ F.A. Ziemmerrmann: *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 2. Brieg 1783.

²⁶ „Miechowiz, hat zwey Antheile, welche dem Herrn Erdmann von Miechowiz gehören. Das ganze Dorf besteht aus zweyen herrschaftlichen Vorwerken, einer katholischen Kirche und Schule, 11 Bauern, 29 Gärtnern, einer Mühle und 301 Einwohnern.” Zob.: *Tamże*, s. 236.

²⁷ J.G. Knie: *Alphabetisch= Statistisch= Topographische Uebersicht aller Dörfer, Flecken, Städte, und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*. Breslau 1830, s. 472.

²⁸ J.G. Knie: *Alphabetisch= Statistisch= Topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andere Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*. Breslau 1845.

„Miechowice (Miechowitz) Górne i Dolne w 1532 roku Mechowitz, wieś w powiecie bytomskim, 3/4 mili na północny zachód od miasta powiatowego, poczta w Bytomiu. Własność pani Marii Winkler. Wieś zamieszkała przez 1 177 osób (30 ewangelików i 9 wyznania mojżeszowego). We wsi znajdowało się 105 domów, 1 pański zamek, 1 folwark, 1 katolicki kościół, przynależny do dekanatu bytomskiego. Patronem kościoła był dziedzic. Do parafii przynależał Bobrek²⁹ i połowa Rokitnicy³⁰. Była tam także katolicka szkoła z 1 nauczycielem oraz 1 pomocnikiem nauczyciela. Jej kolatorem był pan ziemski. We wsi znajdowały się 2 gospody, 2 kuźnie, 1 piekarz, 2 rzeźników, 1 kramarz, owczarnia licząca 900 owiec (merynosów). Hodowla liczyła 243 sztuki bydła oraz 120 świń. W Miechowicach były dwie kopalnie galeny: Maria i Emilienfreunde, cegielnia założona w 1840 roku, pański kamieniołom wapienia. Do Miechowic należały: Karb³¹, przysiółek oddalony 1/4 mili oraz młyn wodny Ronoth³².

Kilkadziesiąt lat później ukazał się ciekawy opis Miechowic w *Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego*³³, pióra Bronisława Chlebowskiego:

„Miechowice Górne i Dolne, niem. Miechowitz, w 1532 r. Mechowitz. Wielka wieś, pow. Bytomski. Posiada kościół katolicki parafialny, szkołę początkową, kopalnie galmanu i ołowiu i do 5 000 mieszkańców, przeważnie Polaków. Obszar dworski należy do właściciela Niemca, ma 3 761 mórg, w tem 2 263 mórg lasu, 1 301 mórg roli, 167 mórg łąk i 90 mórg ogrodów. Grunta lekkie, średnie, po części drenowane. Siedzibą właściciela jest piękny zamek gotycki. Wieś Miechowice wraz z koloniami Karco i Osin ma 4 gospodarzy, 2 połowicznych, 4 ćwierć łanu mających, 17 ogrodników, 50 zagrodników i 56 komorników. Ogółem mają 906 mórg ziemi. In-

²⁹ Bobrek, dawna wieś w księstwie bytomskim, obecnie dzielnica Bytomia na pograniczu z miastami: Rudą Śląską i Zabrzem.

³⁰ Druga połowa Rokitnicy należała do parafii w Wieszowie. Rokitnica, dawna wieś od czasów średniowiecza podzielona wzdłuż potoku Rokitnickiego na Rokitnicę bytomską i Rokitnicę toszecką. Potok Rokitnicki stanowił granicę polityczną i kościelną. Oddzielał biskupstwo krakowskie od wrocławskiego oraz księstwo bytomskie od ziemi toszeckiej.

³¹ Karb, dawna wioska, później silnie zurbanizowana i uprzemysłowiona osada, obecnie dzielnica Bytomia.

³² J.G. Knie: *Alphabetisch = Statistisch = Topographische...*, Breslau 1845, s. 410.

³³ *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* T. 6. Warszawa 1885.

wentarz wiejski składa się 96 koni, 228 krów i 65 sztuk jałowizny. Kopalnie istnieją tu następujące: a) Marya, kopalnia galmanu od 1822 r., maszyny ma o sile 170 koni i zatrudnia 688 ludzi; b) Emilienfreunde, kopalnia galmanu od 1826 r., zatrudnia 135 ludzi i wydaje do 48000 cetnarów galmanu; c) Joanna, kopalnia galmanu od 1848 r. Dobywanie rudy ołowianej odbywało się w różnych czasach z przerwami, z powodu, iż sąsiednie kopalnie galmanu dostarczały wiele ołowiu, a tutejsza ruda ołowiana była ubogą w srebro i nie opłacała kosztów dobowania. Kościół tutejszy pochodzi z XIV wieku. W 1856 r. wzniesiono nowy, w stylu ostrołukowym. Dzieje tego kościoła i życie wieśniaków polskich w Miechowicach opisał ks. Bontzek w ciekawym i z talentem skreślonym poemacie *Kościół w Miechowicach*³⁴ (Bytom). Jest tu także kaplica św. Barbary, wzniesiona w 1856 roku, na górze, na obszarze dworskim. Droga bita łączy Miechowice z Bytomiem (3/4 mili) i ze stacją Karf³⁵ drogi żelaznej Górnio-szląskiej, na jej bocznej odnodze z Tarnowic³⁶. Parafia Miechowice, dekanatu tarnowskiego w 1869 roku miała 4 369 katolików, 40 ewangelików, 50 izraelitów³⁷.

Kilkadziesiąt lat później, po zakończeniu pierwszej wojny światowej, po okresie powstań śląskich oraz górnośląskim plebiscycie, Miechowice pozostały w granicach Niemiec.

W tragicznym dla Miechowic 1945 roku wojska sowieckie wymordowały kilkuset mieszkańców, zaś niemal wszystkich pozostałych mężczyzn wywieziono do łagrów, z których nieliczni wrócili po latach³⁸. W 1951 roku, w ramach tak zwanej reformy administracyjnej, Miechowice włączono w skład Bytomia jako jego ósmą dzielnicę³⁹. Należą do najstarszych miejscowości w okolicy.

³⁴ Norbert Bonczyk napisał poemat *Stary kościół miechowski. Obrazek obyczajów wiejskich w narzeczu górnośląskim*. Bytom 1879. Drugie wydanie poematu ukazało się w Bytomiu w roku 1883.

³⁵ Karf – Karb, obecnie dzielnica Bytomia, na zachód od Miechowic.

³⁶ Powinno być: z *Tarnowskich Gór*.

³⁷ *Słownik geograficzny Królestwa...*, s. 325–326.

³⁸ [B. Szczech]: *Krwawe wyzwolenie Miechowic*. „Więści Górnośląskie” 1991, nr 1 (październik), s. 16–17; J. Bonczol: *Zbrodnie w Miechowicach i okolicy*. „Magazyn Bytomski” T. 9 (1933), s. 12–63.

³⁹ Uchwała Rady Ministrów z dnia 17 marca 1951 roku o nowym podziale administracyjnym Bytomia i okolic. Zob.: *Bytom – Zarys rozwoju miasta*. Pod red. W. Długoborskiego. Warszawa 1979. Miasto pozyskało wtedy znaczny obszar, na którym znajdowały się następujące miejscowości o dużym potencjale gospodarczym: Miechowice – 9,76 km², Łagiewniki – 5,4 km², Bobrek z Karbiem – 5,05 km², Szombierki – 4,57 km².

Początki Miechowic owiane są licznymi legendami. Jedną z nich, osadzoną w realiach XI wieku przytacza między innymi Norbert Bonczyk w swoim poemacie *Stary kościół miechowski*⁴⁰. Uwidoczniła ona została nawet w wyobrażeniu na pieczęci gminy Miechowice. Niektórzy błędnie określają ten sfragistyczny znak jako herb Miechowic. Powstał z konieczności wypełnienia postanowień władz pruskich, jako narzędzie uwierzytelniania spisanych dokumentów samorządu gminy Miechowice.

Pierwsza potwierdzona zapisem w dokumencie wzmianka o miejscowości pochodzi z 1336 roku⁴¹. Zachowała się w dokumentach watykańskiego archiwum. Zapis ten jest zarazem potwierdzeniem istnienia w Miechowicach parafii. Wtedy to w ramach poboru świętopietrza miechowski pleban zapłacił 2 skojce daniny⁴². Na tej podstawie przyjmuje się, że ówczesne Miechowice zamieszkane były przez około 60 dorosłych osób.

Kilkadziesiąt lat później, w 1369 roku, nastąpił podział księstwa bytomskiego⁴³. W trakcie spisywania dokumentu, wzmiankowano w Miechowicach, w sąsiednim Bobrku oraz innych okolicznych miejscowościach istnienie górnictwa kruszców⁴⁴.

Dokumenty wieku piętnastego przynoszą większą ilość informacji do dziejów Miechowic. W 1412 roku Bolko, książę cieszyński potwierdził sprzedaż przez Pełkę z Miechowic gruntu braciom Stefanowi i Zygmuntowi z Lübeschow⁴⁵. Według Ludwika Chroboka, jeden z braci dzierżył Górne, a drugiemu przypadły Dolne Mie-

⁴⁰ N. Bonczyk: *Stary kościół miechowski*. Katowice 1936, s. 135–140; Zob. także: B. Szczech: *Srebrne miasto czyli bytomskie legendy i podania*. Bytom 2000, s. 35–40.

⁴¹ *Acta Camerae Apostolicae*. Vol. 1, 1207–1344. Edidit Joannes Ptaśnik. Cracoviae 1913.

⁴² „*Sequitur decanatus Bithomiensis. ... Item de Michowicz, II sc.*” Tamże, s. 385.

⁴³ CDS VI, s. 192.

⁴⁴ Istnienie górnictwa kruszcowego w rejonie Miechowic wzmiankują wcześniej wydane dokumenty. Najstarsze dotyczące górnictwa bytomskiego sięgają pierwszej połowy XII wieku. Z następnego wieku ciekawa informacja dotyczy Biskupic, osady leżącej na południowy zachód od Miechowic. Władysław, książę opolski w przywileju osadniczym dla Biskupic i Ponszowic, wsi należących do biskupa wrocławskiego, napisał: „...*gdyby w wymienionych dobrach został odkryty ołów, będzie on należał do biskupa.*” Zob.: B. Szczech: *Ilustrowana kronika Biskupic 1243–1993*. Zabrze 1993, s. 4–5.

⁴⁵ Prawdopodobnie jest to Lubsza (niem. Lubschau), wieś na Górnym Śląsku w pobliżu Woźnik.

chowice⁴⁶. W 1414 roku bliżej nieznany Filip z Miechowic⁴⁷ sprzedał połowę folwarku, łąki oraz staw pod lasem Stefanowi, swojemu bratu, za 20 groszy⁴⁸. Jednak już w 1420 roku cała wieś była własnością rycerza Jana z Miechowic⁴⁹. Kilka dziesiątek lat później, w połowie XV wieku Miechowice znajdowały się także w posiadaniu brata Jana z Miechowic, Mikołaja, który był starostą książęcym i rezydował w nieodległym od Bytomia Świerklańcu⁵⁰. Tenże Mikołaj 26 listopada 1455 roku zakupił od Władysława, księcia cieszyńskiego, leżące na pograniczu Miechowic dwa stawy leżące nad Karw⁵¹. Wcześniej, 17 grudnia 1451 roku Konrad, książę oleśnicki potwierdził Mikołajowi Miechowskiemu posiadanie i wszelkie prawa do stawu Karw⁵². Wspomniani wcześniej bracia: Jan i Mikołaj zaliczali się do bardziej majątnych właścicieli ziemskich skoro udzielili pożyczki Wacławowi, księciu cieszyńskiemu (1431–1474)⁵³.

Wcześniej, w 1451 roku Wacław, książę cieszyński zatwierdził braciom prawo do eksploatacji kopalni. W tym też roku wzmiankowana jest kopalnia rudy żelaza⁵⁴. W 1485 roku Mikołaj miał przekazać Miechowice Stanisławowi, swemu domniemanemu synowi. Stanisław Miechowski wzmiankowany był w dokumencie wystawionym 30 kwietnia 1485 roku w Miechowicach⁵⁵.

Z zachowanego w *Aktach miasta Bytom* rejestru wolnych chłopów okolic Bytomia, powstałego w końcu piętnastego wieku, znamy nazwiska dwudziestu dziewięciu wolnych chłopów, którzy w 1498 roku zamieszkiwali w Miechowicach⁵⁶. Byli to:

⁴⁶ L. Chrobok: *op.cit.*, s. 5; Z. Jedynak, J. Horwat: *Dzieje miejscowości do końca XVIII w. „Magazyn Bytomski”* T. 7 (1988), s. 171.

⁴⁷ Filip z Miechowic, bliżej nieznany właściciel części miechowickich dóbr. Prawdopodobnie jego imię w przeszłości zostało błędnie odczytane z nieznanego nam dokumentu.

⁴⁸ L. Chrobok: *op.cit.*, s. 5; J. Bonczol: *Miechowice...*, s. 156.

⁴⁹ F. Gramer: *op.cit.*, s. 365–366.

⁵⁰ Według Horwata i Jedynaka, w latach 1441–1462 Miechowice były w posiadaniu książęcego starosty ze Świerklańca, który miał je przekazać około 1485 roku domniemanemu synowi Stanisławowi. Zob.: J. Horwat, Z. Jedynak: *Dzieje miejscowości...* s. 172. Świerklaniec, miejscowość na północ od Bytomia. Obecnie siedziba gminy.

⁵¹ F. Gramer: *op.cit.*, s. 351–352.

⁵² *Tamże*, s. 351.

⁵³ CDS VI nr 236, s. 76.

⁵⁴ T. Dybeł, J. Hebliński: *Historia Miechowic i kronika kopalni „Miechowice”*. Bytom 1988, s. 28.

⁵⁵ CDS VI, s. 123.

⁵⁶ Dokument znajduje się w zbiorze: *Akta miasta Bytom*, przechowywanym obecnie w Archiwum Państwowym w Katowicach Józefowcu.

„Ratay, Swientek, Petr, Żak, Martin, Wilczek, Olssar, Mach, Kral, Miron, Gurek (Jurek), Bienek, Kral stary, Niegoss, Kostka, Stanek, Kozyna, Czołak, Lyn, Wawrziek, Matiek Kozyn, Mikolasz, Tomek, Jakub włodarz, Pawel, Harczek, Zahradniczka, karczmarz i soltis”⁵⁷.

Wspomniany wcześniej Stanisław z Miechowic miał dwie córki: Reginę zamężną Janowi Czyganowi⁵⁸ oraz Agnieszkę⁵⁹, która poślubiła Mikołaja z Waleśławic Suchodolskiego⁶⁰.

Dokument spisany w 1524 roku informuje, że kilka lat wcześniej, w 1515 roku we wsi stał kościół, a Miechowice posiadały własnego proboszcza⁶¹.

W 1524 roku Mikołaj Suchodolski wszedł w posiadanie całych Miechowic, jednak nie na długo. Jedynak z Horwatem informują, że Mikołaj zmarł wkrótce po tym roku⁶², co w konfrontacji z istniejącymi archiwaliami nie jest precyzyjnym stwierdzeniem, skoro miechowski dziedzic wzmiankowany jest jeszcze czternaście lat później.

Kilka lat później, w 1527 roku w Miechowicach zamieszkiwało 29 zagrodników. Był tam także sołtys i pleban⁶³. Wspomniany wcześniej Mikołaj był właścicielem Miechowic jeszcze w roku 1538. Dokument z 9 stycznia tegoż roku informuje, że Wolf Drahotusch, starosta a zarazem sędzia ziemski bytomski, odroczył toczący się proces Mikołaja Suchodolskiego przeciw Kraliczskiej do następnych roków sądowych. Akt ten podaje charakterystyczną uwagę, że mimo prowadzenia dwudniowych rozmów, strony w żaden sposób nie mogły dojść do ugody⁶⁴.

⁵⁷ B. Szczech: *Rejestr wolnych chłopów (urbarz) ziemi bytomskiej*. Zabrze 1996, s. 10-11.

⁵⁸ Z. Jedynak, J. Horwat: *op.cit.*, s. 172. Zob. także: T. Dybeł, J. Hebliński: *op.cit.*, s. 28.

⁵⁹ Agnieszka znana jest między innymi z dokumentu wystawionego w Opolu 2 września 1539 roku w związku z procesem sądowym z poddanymi Suchodolskich w Miechowicach. Istnieje przypuszczenie, że mogła być żoną Jana Suchodolskiego. Zob.: J. Horwat, Z. Jedynak, Z. Kiereś: *Zarys genealogii...*, s. 198.

⁶⁰ Z. Jedynak, J. Horwat: *op.cit.*, s. 172.

⁶¹ L. Chrobok: *op.cit.*, s. 40; J. Bonczol: *Miechowice...*, s. 157.

⁶² Z. Jedynak, J. Horwat: *op.cit.*, s. 172.

⁶³ J. Bonczol: *Miechowice...*, s. 157.

⁶⁴ Sygnatura 303 (A 1 47, APB XVI 5) Zob.: J. Horwat, Z. Jedynak, Z. Kiereś: *op.cit.*, s. 197; B. Szczech: *Dokumenty XVI wieku ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Bytomiu*. Bytom 1986, nr 15. Maszynopis.

Po śmierci Mikołaja, która nastąpiła w tymże lub w początkach następnego roku, rodzinne dobra przejął Jan Suchodolski, jego syn. Tenże Jan miał dwóch znanych z zachowanych dokumentów i przekazów synów: Jana Starszego i Zygmunta. Pomiedzy innymi, ich imiona widnieją w transumpcie z 1614 roku.

Jan Suchodolski wraz z Agnieszką Suchodolską, swoją matką, w roku 1539 weszli w spór sądowy ze swoimi poddanymi, których przewiną było to, że nie chcieli wykonywać swoich obowiązków feudalnych względem dworu, przy odrabianiu szarwarków i dostarczaniu podwódów. Decyzja sądu komornego była niekorzystna i spowodowała odwołanie chłopów do sądu w pobliskich Pyskowicach. Poszkodowani skorzystali dodatkowo z pomocy Walentego Rymułtowskiego, miejscowego szlachcica, który wziął chłopów, poddanych Suchodolskich, w opiekę i stwierdził przed sądem, że ci wykonywali swoje obowiązki należycie, tak jak to było ustalone za czasów Mikołaja Suchodolskiego. W zbiorach byłego Archiwum Miejskiego w Bytomiu zachował się spisany w języku czeskim protokół rady miejskiej Pyskowic, która w dniu 31 lipca 1539 roku wysłuchiwała zeznań świadków. Wspomniany wcześniej Walenty Rymułtowski oraz Wawrzyniec Schulz, miechowski sołtys, na żądanie Jana Suchodolskiego, zeznali, że: wszelkie roboty folwarczne w Miechowicach wykonywali chłopci własnym inwentarzem, rąbali w lesie oraz w gaju drwa i drzewo na budulec, dostarczając jednocześnie własnych podwód do zwózki. Zobowiązani byli do jazdy na odległość do dwóch mili od Miechowic. Utrzymywali w należyтым porządku ogrodzenia wokół dworu, chlewów i stodół oraz spełniali wszelkie rozkazy swojego pana. Kobiety wykonywały wszystkie prace należące do ich obowiązków, z ich zakresu. Wykonywały prace ogrodowe oraz przy uprawie konopi, lnu i prosa. Pracowity Wawrzyniec, sołtys w Miechowicach, dodatkowo zeznawał w sprawie nieporozumień, oporu i buntów powstających w ostatnich czasach w miechowskich dobrach⁶⁵.

Okazało się jednak, że narzucone przez Suchodolskich nadmierne obciążenia sąd ponownie zaaprobował na niekorzyść chłopów⁶⁶. W zasobach byłego archiwum miejskiego w Bytomiu zachował się dokument powstały w wyniku skargi Agnieszki Suchodolskiej skierowanej do sądu kameralnego w Opolu w sprawie toczącego się

⁶⁵ Sygnatura APB XVI 8; B. Szczech: *Dokumenty XVI wieku...*, nr 17.

⁶⁶ Sygnatura APB XVI - 8 nr 21; Zob.: Z. Jedynak, J. Horwat: *op. cit.*, s. 172.

sporu z poddanymi. Dopiero tenże sąd ziemski w Opolu, na którym ustalono wysokość pańszczyzny i innych chłopskich powinności oraz wszelkich obciążeń (szarwarki, podwody), rozstrzygnął trwające zatargi⁶⁷.

Kilkadziesiąt lat później miał miejsce kolejny proces. W 1570 roku Jerzy Fryderyk, margrabia brandenburski uruchomił na gruntach Suchodolskich kopalnię kruszcu. Złamał w ten sposób wyłączne prawo właściciela (Suchodolskich) do zakładania i prowadzenia kopalń. Jan Suchodolski zaprotestował u cesarza przeciw postępowaniu Jerzego Fryderyka, margrabiego brandenburskiego, który na miechowskich gruntach Suchodolskiego założył kopalnię galmanu⁶⁸. Postanowieniem cesarza Maksymiliana II⁶⁹, margrabia mógł eksploatować kruszec pod warunkiem, że Jan Suchodolski otrzyma stosowne odszkodowanie za bezprawne eksploatowanie bogactw naturalnych⁷⁰.

Jan Suchodolski miał dwóch wzmiankowanych w dokumentach synów: Jana Starszego i Zygmunta, którzy między siebie podzielili miechowskie dobra rodowe. Jan Starszy zapoczątkował linię rodu, której reprezentantem był Henryk z Walesławic na Miechowicach Suchodolski⁷¹.

Jan Starszy z Walesławic na Miechowicach Suchodolski 6 marca 1587 roku złożył przed Fryderykiem Ratzbarem, starostą ziemskim bytomskim, zeznania w sprawie sądowej o zelźenie Jana Twardawy przez Jerzego Rymułtowskiego, w karczmie w Tarnowskich Górach. Protokół zeznań zachował się i przechowywany jest w Archiwum Państwowym w Katowicach⁷².

Około roku 1590, Suchodolscy uzyskali od cesarza Rudolfa II⁷³, prawo pobierania myta, za co mieli utrzymywać w należytym sta-

⁶⁷ Dokument wystawiony 2 września 1539 roku w Opolu; Zob. także: J. Horwat, Z. Jędynak, Z. Kiereś: *op.cit.*, s. 198; B. Szczech: *Dokumenty XVI wieku...*, nr 18.

⁶⁸ T. Dybeł, J. Hebliński: *op.cit.*, s. 30.

⁶⁹ Maksymilian II (31.07.1527–12.10.1576), syn Ferdynanda I Habsburga i Anny Jagiellonki (córką Władysława Jagiellończyka), żonaty z Marią (1548), z którą miał 15 dzieci. Król czeski od 1562, węgierski od 1563, cesarzem został w roku 1564. Konkurent Stefana Batorego do tronu polskiego.

⁷⁰ L. Chrobok: *op.cit.*, s. 6; Z. Jędynak, J. Horwat: *op.cit.*, s. 172-173; T. Dybeł, J. Hebliński: *op.cit.*, s. 30.

⁷¹ Z. Jędynak, J. Horwat: *op.cit.*, s. 173.

⁷² Sygnatura APB XVI, 8; B. Szczech: *Dokumenty XVI wieku...*, nr 85.

⁷³ Rudolf II (*1552, +1610), król Węgier w latach 1572-1608, król Czech (1575-1611), cesarz od 1576 roku. W 1609 roku wydał list majestatyczny, którym dał wolność wyznania czeskim protestantom. W 1611 roku utracił Czechy, Łużycę i Śląsk na rzecz Macieja Habsburga, swego brata.

nie drogi oraz służyć pomocą poruszającym się drogami przez Miechowice⁷⁴. Cło pobierano na tak zwanej Skarotce. W myśl przywileju, nadanego zaginionym obecnie *dokumentem cesarza Rudolfa* od każdego konia pobierano 4 halérze, od wołu 2 halérze, a od żyda 1 grosz⁷⁵.

Mniej więcej w tym samym czasie panowie dziedziczni Miechowic przeszli na protestantyzm, o czym informuje wizytacja biskupia z 1598 roku⁷⁶.

„Ecclesia parochialis lignea tituli [...]”⁷⁷, prophanata, iuris patronatus dominorum Suchodolskich haeredum villae, omni decore et apparatibus et argento spoliata. Administratur per Ioannem haeresiarcham, mannualem et amovibilem, ex annuo salario servientium”⁷⁸.

Kilka lat później, w 1601 roku na zwołanym przez biskupa krakowskiego ks. Bernarda Maciejowskiego zjeździe duchowieństwa do Oświęcimia i Olkusza, brak było przedstawiciela miechowskiego kościoła. Z powstałej wtedy notatki wynika, że kościół w Miechowicach był w dalszym ciągu „okupowany przez heretyków”⁷⁹.

Także i kolejna biskupia wizytacja przeprowadzona w 1619 roku potwierdziła niekatolicki charakter kościoła w Miechowicach. Patronat nad kościołem należał wtedy do Suchodolskich, zaś zarządzany był przez byłego zakonnika z klasztoru Świętego Krzyża na Łysej Górze w Małopolsce⁸⁰. W ręce katolickie powrócił kościół

⁷⁴ T. Dybeł, J. Hebliński: *op.cit.*, s. 30.

⁷⁵ Na podstawie rękopiśmiennej „*Chronik von Miechowitz*” L. Chrobok: *op.cit.*, s. 6.

⁷⁶ M. Wojtas: *Akta wizytacji dekanatów bytomskiego i pszczyńskiego dokonanej w roku 1598 z polecenia Jerzego kardynała Radziwiłła, biskupa krakowskiego*. Katowice 1938.

⁷⁷ Jak podaje Wojtas, wizytator pozostawił nie zapisane, puste miejsce.

⁷⁸ *Tamże*, s. 78.

⁷⁹ „*Haec villa habet ecclesiam per haereticos potentes occupatam et omni decore et apparatu ecclesiastico spoliatam, rogandum esse Dominum Deum sua...*”. Zob.: F. Maroń: *Dekrety egzekucyjne do protokołów wizytacyjnych z roku 1598. Materiały źródłowe do dziejów Kościoła w obecnej diecezji katowickiej*. „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*”, T. 5 (1972), s. 272.

⁸⁰ „*Ecclesia parochialis semiprophanata, iurispatronatus dominorum Suchodolskich, administratur per apostatam monasterii, s. Crucis Montis Calvi, qui etiam sub utraque specie communionem distribuit. Habitum religionis inferiorem defert, exterius autem Ciemaram gestat*”. Zob.: F. Maroń: *Materiały źródłowe do dziejów Kościoła w obecnej diecezji katowickiej. Protokoły wizytacyjne z 1619 roku*. „*Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne*”, T. 7 (1974), s. 337.

w Miechowicach w 1629 roku, podobnie jak to miało miejsce w innych górnośląskich parafiach należących do diecezji krakowskiej. Od kiedy natomiast faktycznie był użytkowany, dokładnie nie wiemy. Józef Bonczol datuje powrót kościółka z rąk protestanckich w katolickie dopiero w roku 1654⁸¹. Wizytacja z 1657 roku nie określa w czasie tego wydarzenia, wspomina natomiast o tym, że budynek kościoła zdewastowany był ówczesnie przez ogień i ostatnio (w 1657 roku) zreperowany został staraniem szlachetnego Wacława Kuczambora (Koszembora)⁸². Wynika z tego, że w połowie siedemnastego stulecia prawo patronatu nad miechowskim kościołem nie należało już do Suchodolskich lecz do Koszemborów.

Sprzedając połowę dóbr Miechowic, co prawnie przeprowadzone zostało w Tarnowskich Górach 1 marca 1612 roku, dokonano ponownego podziału wioski. Informuje o tym zachowany odpis transakcji pomieszczony w dokumencie konfirmacyjnym księcia Jana Jerzego, margrabiego brandenburskiego, sporządzonym w Karniowie z 14 lutego 1614 roku⁸³.

Kilka lat później (1617) część wsi przypadła w udziale Auguście z Koszemborów⁸⁴. Wzmiankowany w dokumencie sprzedaży Miechowic Zygmunt Suchodolski zmarł w 1622 roku⁸⁵. W grudniu tegoż roku dokonano podziału jego majątności, z których Miechowice przypadły Krzysztofowi Starszemu Suchodolskiemu⁸⁶. W tym samym miesiącu Magdalena z Biskupic na Taciszowie Raizwiczówna pozwała przed sąd ziemski Krzysztofa z Walesławic na Miechowicach Suchodolskiego w sprawie o zwrot zaciągniętego długu przez zmarłego Zygmunta Suchodolskiego⁸⁷. W przeddzień 1622 roku, w Świętochłowicach, Mikołaj Przyszowski i Jan Paczyński sporządzili opisy spadku po zmarłym Zygmuncie Suchodolskim⁸⁸.

⁸¹ J. Bonczol: *Miechowice...*, s. 157.

⁸² F. Maroń: *Materiały źródłowe do dziejów Kościoła w obecnej diecezji katowickiej. Protokoły wizytacyjne z 1657 roku*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, T. 8 (1975), s. 313.

⁸³ „So geschehen Jegerndorff den 14 Februarij Anno 1614.”

⁸⁴ L. Chrobok: *op.cit.*, s. 6; Z. Jedynak, J. Horwat: *op.cit.*, s. 173.

⁸⁵ Z. Jedynak, J. Horwat: *op.cit.*, s. 173.

⁸⁶ APB Bytom XVII Teki 104 nr 92.

⁸⁷ APB Bytom XVII Teki 104; Zob. także: B. Szczech: *Dokument górnośląski 1601–1626 ze zbiorów byłego Archiwum Miejskiego w Bytomiu*. Zabrze 1996, nr 382, s. 44–45.

⁸⁸ APB Bytom XVII Teki 86; Zob. także: B. Szczech: *Tamże*, nr 384, s. 45.

Henryk z Walesławic na Miechowicach Suchodolski, syn Jana, a zarazem nabywca połowy majątności swojego ojca, wzmiankowany jest jeszcze w dwóch innych zachowanych dokumentach. W pierwszym dokumencie z 18 maja 1610 roku wystawionym w Miechowicach, Henryk pozywał przed sąd ziemski Piotra z Knurowa na Wielkich Paniowach Bujakowskiego z oskarżeniem o kradzież jednej sztuki bydła⁸⁹. Drugi dokument, także spisany w Miechowicach, lecz kilka lat później, 20 maja 1616 roku, jest oskarżeniem Krzysztofa Starszego z Walesławic Suchodolskiego przez Henryka z Walesławic na Miechowicach Suchodolskiego. Krzysztof wyrządzał Henrykowi wiele szkód i nie zezwalał jego sługom zbierać w lesie żołądzi dla trzody chlewnej. Agresja narosła do stopnia, że doszło nie tylko do rękoczynów, lecz nawet sytuacji, w której Krzysztof Suchodolski skierował rusznicę w stronę Henryka. Tego ostatniego uratowała interwencja Kaspra Suchodolskiego⁹⁰.

Książęcy transumpt

Dokument spisany został na pergaminie o wymiarach: 43,1 x 64,6–64,8 cm z pliką u dołu długości: około 6,6–7,3 cm. Pośrodku pliki, jak i dolnej części płatu pergaminu, znajdują się nacięcia, przez które przeciągnięto pasek pergaminu, na którym w przeszłości przymocowana była pieczęć sekretna księcia Jana Jerzego, margrabiego brandenburskiego⁹¹.

Na odwrotnej stronie karty naniesiono dawny numer inwentarzowy „N° 14”. Prawdopodobnie był to kolejny numer dokumentu z archiwum, mieszczącego się na zamku w Miechowicach. Na odwrocie karty znajduje się także wykonany współcześnie atramentem napis: „Kup Pana Henricha Suchodolskiego d(omini) A(nno) 1612”. Na tejsze samej stronie, w jej górnej części niestaranny napis sporządzony w języku niemieckim, naniesiony ołówkiem:

„Zur älter Suchodolski verkauft die Hälfte von Miechowitz an seinen Sohn Heinrich S(uchodolski) v(on) Waleslawitz, Befertigung Margrafen von Brandenburg in Jägerndorf 1614”.

⁸⁹ APB Bytom XVII Teka 9; Zob. także: B. Szczech: *Tamże*, nr 155, s. 19.

⁹⁰ APB Bytom XVII Teka 104; Zob. także: B. Szczech: *Tamże*, nr 286, s. 34.

⁹¹ Z nieznanych powodów plika została ostatnio wyprostowana, zaś pergaminowy pasek służący do zawieszenia pieczęci, jednocześnie spinający plikę z kartą pergaminu przemontowany.

Powstanie tegoż napisu datować możemy na okres spisywania wspomnianej „Chronik von Miechowitz”, czyli na połowę wieku dziewiętnastego.

Treść dokumentu

Wspomniana wielokrotnie wcześniej kancelaria księcia Jana Jerzego, margrabiego brandenburskiego, zgodnie z klauzulą zawartą w dokumencie sprzedaży dóbr miechowickich przez Jana Starszego z Walestawic Suchodolskiego, dokonała potwierdzenia wspomnianej transakcji, wystawiając dokument zachowany w zbiorach Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Stało się to w imieniu i na polecenie margrabiego, nieobecnego w tym czasie w Karniowie. Jan Jerzy, książę karniowski, a zarazem pan państwa bytomskiego, podobnie jak jego poprzednicy, przebywał najczęściej w swoich dobrach w Ansbach. W trakcie jego nieobecności, wszelkie akty w jego imieniu sygnował starosta ziemski oraz radcy książęcy na zamku w Karniowie. Uwidocznili się to także w dotyczącym Miechowic dokumencie. Spisany w językach: niemieckim i czeskim transumpt, rozpoczyna pozbawiona formuły dewocyjnej intytulacja:

Najjaśniejszy, wysoce urodzony książę i pan, pan Jan Jerzy margrabia na Brandenburgu, w Prusach, na Szczecinie, Pomorzu, Kaszubów i Wenedów także Śląska na Krośnie i Karniowie książę, burgrabia Norymbergi i książę na Rugli, nasz miłościwy książę i pan.

Dalej, kolejno, w transumpcie, przedstawiono inskrypcję zaczerpniętą z tarnogórskiego dokumentu, zaś później wyrażono wolę księcia pana:

My starosta ziemski i radcy w księstwie karniowskim wyznajemy i stosownie wiadomym czynimy, oznajmiając niniejszym każdemu, że nasz szlachetny, najwierniejszy Jan Starszy z Walestawic Suchodolski i jego poręczyciele Joachim z Hornu na Radzionkowie Hernik, starosta ziemski państwa bytomskiego, Jakub z Wielkiej Paczyny na Świętochłowicach Paczyński, Adam z Piotrowic na Wieszowie Ozorowski jako sprzedający z jednej strony i Henryk z Walestawic Suchodolski, rodzony syn Jana, jako kupiec z drugiej strony, spisany przez wszystkich szanownych panów i opatrzony pieczęciami, [zgodnie] z prawem ziemskim bytomskim dnia 24 stycznia tego 1614 roku przyjęty, akt kupna połowy wsi Miechowice (...).

Najważniejszym źródłem informacji, służącym poznaniu dziejów Miechowic początków wieku siedemnastego, a także historii rodu Suchodolskich, jest powtórzony na karcie pergaminu akt sprzedaży-kupna dóbr miechowickich. Spisany został w języku czeskim. Oryginał powstał dwa lata wcześniej w kancelarii ziemskiej państwa bytomskiego, a następnie po wykonaniu postanowień wynikających ze spisanej umowy, dostarczony był do kancelarii książęcej w Karniowie. Tam też, jak zaznaczono w dokumencie, tekst tarnogórskiej transakcji powtórzony został słowo w słowo na karcie transumptu:

Roku Pańskiego 1612, w czwartek przed niedzielą mięsopustną, gdy był pierwszy dzień marca, w Tarnowskich Górach stała się umowa i kupno dokonane na wieczne czasy, w niczym nienaruszone, między szlachetnie urodzonym panem Janem Starszym z Walestawic Suchodolskim, jakoż to dziedzicznym panem i szlachetnie urodzonymi panami: Joachimem z Horna na Radzionkowie Hernykiem, sędzią ziemskim tegoż państwa [bytomskiego], Jakubem z Wielkiej Paczyny a na Świętochtowicach Paczyńskim, Adamem z Piotrowic a na Wieszowie Ozorowskim i na miejscu innych panów rękojmię za wyżej wspomnianego pana Jana Suchodolskiego z jednej a urodzonym szlachetnym panem Henrykiem z Walestawic Suchodolskim, synem jego, kupcem z drugiej strony.

A to takowy, żeśmy my rękojmię i na miejscu innych według pana ojca jego, cały majątek, czy dział tegoż pana Jana Suchodolskiego według ceduł, między nim a nieboszczykiem panem Zygmuntem Suchodolskim uczynionych, to jest połowę wsi Miechowice ze wszystkim od starodawna należącym uposażeniem i prawem kolatury albo przedstawianiem fary, tak jak tego dawni (poprzedni) panowie w trzymaniu i używaniu mieli, z całą siedzibą, z folwarkiem, rolami oranymi i nie oranymi, zasianymi i nie zasianymi, z ludźmi osiadłymi i nie osiadłymi, łąkami, zaroślami, stawami, zarybieniem, rzekami, łożyskami, złożami, młynami, plewami[?], opłatami, pańszczyznami i powinnościami wszelkimi, tak samo jak to w utrzymaniu a używaniu było, nic sobie nie wyjmując ani pozostawiając, sprzedali a mocą tejże umowy sprzedajemy. A to za sumę cztery tysiące pięćset talarów, dobrej srebrnej monety, w ziemi [bytomskiej] obiegowej, licząc każdy talar po 36 groszy a w groszu po 12 małych halerzy. Która to suma za ten majątek wyżej zapisana takim sposobem ma być położona

i zapłacona: Najpierw z tego dwa tysiące pięćset talarów na pierwszy termin od daty, w dzień świętego Jana Chrzciciela. Drugi, czyli ostatni termin, w dzień świętego Walentego, gdy pisać się będzie rok tysiąc sześćset trzynasty, dwa tysiące talarów, tak że wypetni się suma wszystkich 4500 talarów, które to pieniądze według tych terminów położone być mają w urzędzie ziemskim.

Z tych [to pieniędzy] pani matce swojej, miłej, pocziwie urodzonej pani Barbarze Wrbskiej, za wiano i przywianek, które na tym majątku miała, i z taski małżeńskiej, która panu małżonkowi swemu przeciwna zwrotowi dokumentu spisanego wiana, dobrowolnie ustępując przestała, jeden tysiąc talarów oddać i tym ją ma zaspokoić; A przyjmując takową sumę, powinna będzie stanąć przed najbliższym sądem ziemskim, w tymże państwie [bytomskim], i dokonać formalności wokół tego majątku, jak wyżej przedstawiono, przystać na to, dla samej siebie, następców i potomków oraz bliskich swoich, i prawa żadnego nie ma naciągać. Tyleż, procentu od interesu z takowych położonych pieniędzy aż do daty objęcia, także podatek, według obowiązku tego, za taki majątek który miał, tak jak to pan Jerzy Kiczka mówił i że wiarygodny kwit pokaże, zapłacone [ma być].

Wszakże, od takowego interesu pan Henryk Suchodolski po wieczne czasy, według starodawnego zwyczaju podatek odsyłać ma i powinien będzie.

Co się dotyczy stawu Karw i łąki Dąbrowy, które pan Jan Suchodolski wespół z panią małżonką swoją, panu Joachimowi Hernikowi, za sumę pieniędzy, pięćset pięćdziesiąt osiem talarów zastawili, i na takowy staw list dziedziczny czyli prawo oddali, takowe wspomniane pieniądze zastawne, będzie mógł pan Joachim Hernik, przed urzędem ziemskim, zaaresztować. I jeśliby je jemu panowie poręczyciele nie zechcieli przekazać, z tego powodu ma oczekiwać rozstrzygnięcia przez urząd ziemski. Lasy od dzierżycieli tegoż drugiego działu w cztery kolejno bieżące tygodnie, znane obu stronom, dla lepszej egzystencji, za staraniem kupna tych wierzycieli czyli poręczycieli, z tego działu zmarłego pana Zygmunta Suchodolskiego, sprawiedliwie na dwa działu rozdzielić, a panu Henrykowi Suchodolskiemu do wyboru jeden dział, ma być oddany. Także panowie sprzedający powinni będą takową umowę czyli zakup przy najbliższych rokach ziemskich, przed jego miłościwego pana starostę i ich miłości panów sędziów ziem-

skich przedłożyć, aby takowe zatwierdzono. Dać do potwierdzenia, do kancelarii Jego Książęcej Mości by był przyjęty. Tenże zakup czyli potwierdzenie z Kancelarii Jego Książęcej Miłości powinno być zapłacone.

Przy kładzeniu reszty pieniędzy, dokumenty dziedziczne, kwity, które by się kiedykolwiek na ten majątek znalazły, także i na wspomniany staw Karu, który pozostaje przy panu Herniku, ponieważ pieniądze od niego z dokumentem warunkowym już w tym czasie zajęte będą, jeśliby z tego powodu jaki lament był, jak to porządek ziemski z sobą niesie, będą powinni sprawić i oddać. Którą to umowę i zakup muszą sobie, jak to dobrym rycerskim ludziom przynależy, która by strona stronie, według umowy kupna zadości nie uczyniła, pod przepadkiem dwustu czerwonych złotych, przyrzeka dotrzymać. To na świadectwo i dla lepszej istoty wymienieni sprzedający i kupiec do tejsze umowy swoje sygnety przyłożyli oraz własnymi rękoma się podpisali. Dla lepszej pewności z obydwu stron poprosiliśmy szlachetnie urodzonych: pana Jerzego z Bielszowic a na Nakle Bielczowskiego, pana Jarostawa z Kozłowa a w Nakle Kozłowskiego, pana Sebastiana z Rostkowa a na ten czas przy Tarnowskich Górach Rostkowskiego, pana Jana z Hrabowej a w Kozłowej Górze Nosa, aby bez szkody sobie i swoim następcom do tej umowy obok naszych swoje sygnety dodali i własnymi rękoma się podpisali. Działo się w roku i dnia jak wyżej.

W końcowej części transumptu, kancelaria margrabiego brandenburskiego, powołując się na wolę i dobrodziejstwo księcia pana, co jak zaznaczono, wynika z tradycji książęcego domu brandenburskiego, który dla ogólnego dobra zawsze tak czynił, czyni i dokonuje oraz będzie w przyszłości tak czynić, jako książę ziemski, w myśl swoich przywilejów prawa i sprawiedliwości, potwierdza powyższy zakup we wszystkich jego punktach, klauzulach i artykułach. Wystawiony dokument confirmowano za książęcym zezwoleniem przyłożeniem pieczęci przez pana kanclerza.

Działo się w Karniowie, dnia 14 lutego 1614 roku.

Pieczęć księcia Jana Jerzego, margrabiego brandenburskiego
(na dokumencie z 1617 roku)

Pieczęć ławnicza Bytomia
(według Luchsa)

Pieczęć rady miejskiej Bytomia
(według Luchsa)

Herb Suchodolskich

Herb Joachima Hernika z Herna
na Radzionkowie, starosty
ziemskiego państwa bytomskiego

ANEKS

Karniów, 14.02.1614 r.

Hartwich von Stitten, starosta ziemski i radcy księstwa karniowskiego w imieniu księcia Jana Jerzego, margrabiego brandenburskiego dokonują potwierdzenia aktu sprzedaży przez Jana starszego Suchodolskiego, Henrykowi Suchodolskiemu, swemu synowi, połowy wsi Miechowice, dokonanej w Tarnowskich Górach w 1612 roku

Des Durchleuchtigen Hochgebornen Fursten undt Herren Herren Johannis Georgen Marggraffens zue Brandenburg in Preussen zue Stettin Pommern der Cassuben vnnndt Wenden auch Schlesien zue Croszen vnnndt Jegerndorff Hertzogens, Burggraffens zue Nurmberg vnnndt fürstens zue Ruegen Vnnsers gnadigen fürsten undt Herren. Vier Landeßshaubtman undt Rätthe im Herczogthumb Jägerndorff, Bekhennen undt thuen kundt hiemit für Jedermenniglich Demnach Vnnß die Edlen threueste Hanns der alter Sucho-dolsky von Waleßlawicz, unndt seine Burge Joachim Hornig von Horn auff Radzionkow⁹², Landrichter der Herschafft Beuthen, Jacob Paczinsky von Groß Paczin auff Swatochlowicz⁹³, Adam Ozo-rowsky von Petrowicz⁹⁴ auff Wiessow⁹⁵ alls Verkauffer an einen, Vndt Geinrich Suchodolsky von Waleslawicz, ehgemellte Hannses Sohn, alls Kauffer annders theilß, eine schrieftliche allerseits be-siegelte vnnndt von den Landrechte der herrschafft Beuthen den 24 january dieses 1614 Jhares angenommene Kauffsberrehdung umb daß halbe dorff Miechowicz furgebracht, mit gehorsamer biett wier dieselbe an stadt hochermellt Unsers gnedigen fürste vnnndt herre den herkommen nach belieben bestehtige confirmiren wol-te Welche von wort zue wort lautet wie follget./.

⁹² Radzionków, dawna wieś na Górnym Śląsku w księstwie bytomskim, obecnie miasto graniczące od północnego wschodu z Bytomiem.

⁹³ Świętochłowice, dawna wieś w księstwie bytomskim, obecnie miasto graniczące od wschodu z Bytomiem.

⁹⁴ Piotrowice, dawna wieś w ziemi pszczyńskiej, obecnie dzielnica Katowic.

⁹⁵ Wieszowa, miejscowość na Górnym Śląsku przy szlaku handlowym z Bytomia do Wrocławia. Obecnie w gminie Zbrosławice.

Letha Panie 1612 we stwrttek przed niediele masopustni⁹⁶ genz byl prwný den Martý na Horach Tarnowských⁹⁷, Stala se smlůwa a kup dczely y dokonaly na potonine czasy w niczym neporussytedlny mezy vrozenym panem Janem Starssym Suchodolskym z Waleslawicz⁹⁸, yakzto dedicznym panem, a vrozenymi pany Joachymem Hernykem z Horna a na Radzionkowie, saũdim zemskym, panstwi tohoto⁹⁹, Jakubem Paczinskym z Welke Pacziny a na Swatochlłowicz¹⁰⁰, Adamem Ozorowskym z Petrowicz a na Wiessowey¹⁰¹, y na mistu ginych Panůw rukogni za weyzsse gmenowaneho Pana Jana Suchodolskeho z gedney, a vrozenym Panem Gindrlichem Suchodolskym z Walieslawicz¹⁰² synem gehu kũpitem z strany druhe. A to takowy, zie gsme my rukognie y na mistu ginych podle Pana Otcze gehu, statek wsseczek aneb oddil tohož pana Jana Suchodolskeho podle diltzych czedůl, mezy nim a nebosstikem panem Zygmundtem Suchodolskym¹⁰³ vczynienych, to gest polowiczce wsy Miechowicz sewssym od starodawna naležitym przyslusenstwim a prawem, s Collaturů aneb podawanym ffary, tak yak toho prwni panowie w drzieni a vziwani byli, se czlem, sydlem, ffolwarkem, rolami oranyni y neoranyni, zasetyni y nezasetyni s lidny osedlymi y neosedliny, lukany, z chraszrinamy, rybniky,

⁹⁶ Niedziela mięsopustna czyli 7 niedziela przed Wielkanocą w 1612 roku przypadała w dniu 4 marca.

⁹⁷ Gory Tarnowskie obecnie Tarnowskie Góry, miasto na Górnym Śląsku położone 12 km na północ od Bytomia.

⁹⁸ Jan starszy Suchodolski z Walesławic syn Jana i brat Zygmunta Suchodolskich.

⁹⁹ Joachim z Horna na Radzionkowie Hornik był sędzią ziemskim bytomskim. Jego bratem był Jan z Horna na Lubszy Hornik wielokrotnie występujący w dokumentach XVI i XVII wieku. Tenże Jan w 1579 roku wzmiankowany był jako sędzia ziemski bytomski. Prawdopodobnie godność tę przestał pełnić po przeniesieniu się do Lubszy, po ślubie z Kamieńcówną, siostrą Jana i Hieronima na Lubszy i Woźnikach Kamieńców. O pełnieniu funkcji informuje dokument z 1 lipca 1579 roku w Archiwum Państwowym w Katowicach, Sygnatura: 1187 (XVI-2, B-12). Zob.: J. Horwat, Z. Jedynak: *Zarys genealogii...*, s. 92.

¹⁰⁰ Jakub z Wielkiej Paczyny na Świętochłowicach Paczyński, bliżej nieznany. Wielka Paczyna obecnie Paczyna, wieś na Górnym Śląsku w pobliżu Toszka. Świętochłowice dawna wieś w księstwie bytomskim, obecnie miasto w województwie śląskim.

¹⁰¹ Adam z Piotrowic na Wieszowie Ozorowski, bliżej nieznany. Wieszowa dawna wieś w ziemi toszecko-gliwickiej, obecnie w gminie Zbrosławice w województwie śląskim.

¹⁰² Henryk z Walesławic Suchodolski, syn Jana z Walesławic na Miechowicach Suchodolskiego.

¹⁰³ Zygmunt Suchodolski, syn Jana z Walesławic na Miechowicach Suchodolskiego i brat Jana Starszego z Walesławic na Miechowicach Suchodolskiego.

rybnisstiemy, rzekamy, lozysky, lozisstiemy, mlyny, platy, ospy, robotami a powinnoŝtni wsseliyakymi, tak yak sam toho w drzeni a vziwani był, nicz sobie newynimagicz ani pozostawúgicz, prodali, a moczy teyto ŝnlauwy prodawame. A to za summu peniez, Puol Pata Tisicze Tolaruw dobrych strzibrných w zemi berných, kazdy tolar po 36 gs¹⁰⁴ a w gs po 12 hl¹⁰⁵ malych poczitagicz. Ktorazto summa na horze psana tým spúosobem, za takowý statek kladena a zaplaczena beyti ma. Prwny termin od datum na den s(wateh)o Jana Krztitele¹⁰⁶ Panie neyprw przisstiho Dwa Tisicze Piet Set Tolarów. Druhy aneb ostatny termin na den s(wateh)o Valentina¹⁰⁷, kdy se psati bude, Letha Tisiczeho, Ssestisteho Trzinaczteho, Dwa Tisicze Tolaruw, tak zie se ta summa wsseczlana 4 500 toлары wypłnj, ktere penize podle tiech terminów k aurzadu zemskemu poloziene beyti magi. Z kterých Pani Materzy swey miley, vrozene pocztivosti Pani Barborze Wrbske¹⁰⁸, za wieno a przywiemek, ktere na tom statku miela, a z lasky manzelskey, kteru protiwa panu manzielu swemu ma, dobrowolnie wstupugicz, przestala, Geden Tisicz Talaruw proti odwedeni listu wienneho, oddati, a gi tim spokogiti ma. A przigmucz takowu summu, bude powinna przed neyprwssy sáud zemsky w tom Panstwi se postawiti, a wyrzizeni toho statku vcziniti. Naczyni, yak weyß dolozeno przestanutz na to, se wicze sama od sebe, erbow a potomkow a blizssých sweych, natahowati, ani prawa ziadneho gmin nema. Tolikez z takowych polozienných penez auroky wyderkauffne, az do datum zasadiele, takzie berny, kteru pan Girzik Kiczka¹⁰⁹ podle toho wwassku, ktery w takowý statek gmiel, sprawil tak yak to dalei z sebu hodnowierny kwytt pokazie, zaplaczono beyti. Wszak od takoweho widerkauffu pan Gindrzych Suchodolsky na potomne cziasy podlie starobile zwyklosti vrok odprawieti ma a powinnen gest a bude. Czo se rybnika Karwu¹¹⁰ a lauky Dubrawy¹¹¹, kteru pan Jan Suchodolsky

104 „każdy talar po 36 groszy”.

105 „kiszkiy waltir po 30 groszy
106 „a w grosz po 12 halerzy”.

Odpust świętego Jana Chrzciciela przypada w dniu 24 czerwca.

¹⁰⁸ Barbara Wrbska, żona Jana Suchodolskiego, wzmiankowana jest w dokumencie z 1598. Zob.: J. Pilnáček: *Rody starého Slezska*. Brno 1991, Díl 4, s. 1218 oraz Tož, Díl 5, s. 1394.

¹¹⁰ Karw, nazwa stawu położonego na wschód od Miechowic w miejscu obecnej dzielnicy Bytomia Karb.

wesspuol se pani manzelku swu, panu Joachymowi Hernikowi w sumnie peniez, pieti stech padesati osmi tolarznych zastawili, y na takowy rybnik list diediczny aneb prawo oddali dotecyzne takowe penize zastawne bude moczy Pan Joachim Hernik przed auzradem zemskym zaarrestowati. A gestlizieby gich gemu Pani rukognie pasyrowati nechtieli, wtey przycinie skrz aurzad zemsky rozeznani oczekawati magi. Lesy od drziteli tohoz dilu druheho we cztyrech nedielych porzad zbiehlych, znagicze toho z obu dwu stran k lepssemu beyti. Za staranim kupcze tolikez wierziteli aneb rukogni, z toho oddilu nebosstika Pana Zygmundta Suchodolskeho, sprawiedliwie na dwa dily rozdzielene, a panu Gindrzihowi Suchodolskiemu ku wybirani gedneho oddilu, oddano beyti magj. Take powinni budau panowie prodawatele, takowu smluwu aneb kup przy neyprwssych saudech zemskych przed gehu mosti Pana Heytmana¹¹², a gich milosti Pany Saudze Zemske, zieby takowe schwaleny, a do Cancellarigj Geho Kni(zetey) Mos(ti) ku potwierzeny przygaty byl, przedlozicz, ziadati a takowy kup aneb potwierzeni z Cancellary G(eho) K(nizetey) M(ilosti) wyplatiti powinien bude. Przy kladeni pak ostatnych peniez, listy diediczne, dिल्cze czeduly, ktereby se koliwiek na ten statek znegiczynassly, y stym na rybnik, vzczeny Karw, ktery przy panu Herniku zuostawa, poniewadz giz penize od něho zaarresstowane budau przytom cziasu s listem warunkowem, gestlizieby w tey przycinie yaky narzek byl, yakzto porzadek zemsky z sebu przinassy, oddati a sprawiti powinni budau. Kterauzto smluwu a kup sau sobie yako dobrym Rytirzskim Lidem przinalezey, kteraby strana stranie podle snlauwy kúpna za dosti neucziniła, pod propadkem Dwu Sett Czerwenych Zlatorych, zdrzieci przypowiedieli. Tomu na swiedomi a pro lepssy gistotu gmeno-wany prodawczy a kupecz k tienito smlauwam sekrety swe przydawili y rukama vlastnimi se podepsali. A pro lepssy pewnost przyprosyli gsau z obudwu stran vrozenych, Pana Girzika Biel-

¹¹² Starostą ziemskim bytomskim, nieobecnym podczas spisywania dokumentu był Jerzy Fryderyk z Kochcic, na Kochcicach, Lublińcu, Woźnikach (oraz domu w Tarnowskich Górach) Kochcicki. W zasobach byłego Archiwum Miejskiego w Bytomiu zachowały się dokumenty z okresu od 10.01.1612 do 28.03.1613 roku, w zapisach których widnieje jako starosta ziemski bytomski. W okresie od 9.11.1613 do 24.03.1614 w jego zastępstwie wzmiankowany jest Jerzy Ibram, który od 13.04 tegoż roku jest starostą ziemskim bytomskim. Zob.: B. Szczech: *Dokument górnośląski 1601–1626...*, nr 189–246, s. 23–30; J. Horwat, Z. Jedynak, Z. Kiereś: *Zarys genealogii...*

czowskeho z Bielszowicz a na Naklie¹¹³, Pana Jaroslawa Kozlowskeho z Kozlowa¹¹⁴ a w Naklie, Pana Sebastiana Rostkowskeho z Rostkowa¹¹⁵, a na ten czas przy Horach Tarnowskych, Pana Jana Nosa z Hrabowey a w Kozlowey Horze¹¹⁶, zie ktiemto smlauwam podle nas sekrety swe przydawili y rukama vlastnymi se podepsali, sobie a erbuom swym bez sskody. Datum letha a dne yako na horze ./

Allß haben mier angesehen Ire zimblliche biett amb treuer unterthanige dienst so sie mehrhochgedacht unnserere gnadigen furste unnd Herre vnndt Ire f. g. löbliche vorfahre deß Eher vnndt furstliche hauses Brandenburg Jederzeit geleistet auch hinfuro wal thun vnndt leiste könne solle vnndt möge Confirmiren [dero..ge] Unndt bestettige an, stadt unsers gnadige furste vnndt Herre, obennerleibte Kauff in alle seinen Puncte et Clausule vnndt Article, wollende daß derselbe statt, fest vnndt unuerbruchlich gehallte werde selle, doch Ihr f. g. allß den Landsfurste an dero Regalien, recht vnndt gerechtikeite wir auch mannigliches a seinen rechten unnschadlich. Zue Vrkundt haben wier diese Confirmation brieff vnter unsers gnedige furste vnndt Herre Cannzley Secret außfertige lasse. So geschehen Jagerndorff den 14 February Anno 1614 ./.

**Hartwich von Stitten
Samuel von Castiglion
Mathias Bilidzer von Bilidz**

¹¹³ Jerzyk z Bielszowic na Nakle Bielszowski bliżej nieznany. Bielszowice obecnie Bielszowice, dawna wieś w księstwie bytomskim obecnie południowo-zachodnia dzielnica miasta Ruda Śląska. Nakło, miejscowość na Górnym Śląsku, granicząca od wschodu z Tarnowskimi Górami.

¹¹⁴ Jarosław z Kozłowa na Nakle Kozłowski, bliżej nieznany. Kozłów, dawna wieś w powiecie gliwickim, obecnie dzielnica Gliwic.

¹¹⁵ Sebastian z Rostkowa Rostkowski, bliżej nieznany szlachcic z Tarnowskich Gór.

¹¹⁶ Jan z Hrabowa na Kozłowej Górze Nos, bliżej nieznany. Kozłowa Góra, dawna wieś w księstwie bytomskim, na północny wschód od Bytomia, obecnie północna dzielnica miasta Piekary Śląskie.

Pieczęć samorządu
gminy Miechowice

5524

Miechowice
na mapie Wieland-Homana z 1736 roku

Literatura

1. *Acta Camerae Apostolicae*. Vol. 1, 1207–1344. Edidit Joannes Ptaśnik. Cracoviae 1913.
2. Bonczol J.: *Miechowice*. „Magazyn Bytomski”, t. 8 (1991), s. 156–169.
3. Bonczol J.: *Zbrodnie w Miechowicach i okolicy*. „Magazyn Bytomski”, t. 9 (1993), s. 12–63.
4. Bonczyk N.: *Stary kościół miechowski*. Katowice 1936.
5. Bretholz B.: *Johann Georg Herzog von Jägerndorf. W: Schlesier des 17. bis 19. Jahrhunderts. Schlesische Lebensbilder*. Breslau 1928.
6. *Bytom – zarys rozwoju miasta*. Pod red. Wacława Długoborskiego. Warszawa 1979.
7. Chrobok L.: *Miechowitzzer Gutsbesitzer*. Miechowitz 1930.
8. Drabina J., Horwat J., Jedynak Z.: *Bytom średniowieczny. Przekazy źródłowe 1123–1492 r.* Opole 1985.
9. Dybeł T., Hebliński J.: *Historia Miechowic i kronika kopalni „Miechowice”*. Bytom 1988.
10. Gramer F.: *Chronik der Stadt Beuthen in Ober-Schlesien*. Beuthen 1863.
11. Horwat J., Jedynak Z., Kiereś Z.: *Zarys genealogii kilku rodzin szlacheckich z ziemi gliwickiej, toszeckiej i bytomskiej*. „Zeszyty Gliwickie”, t. 28/29 (1999–2001), s. 63–92.
12. Horwat J., Jedynak Z., Kiereś Z.: *Zarys genealogii kilku rodzin szlacheckich z ziemi gliwickiej, toszeckiej i bytomskiej*. [Cz. 2] „Zeszyty Gliwickie”, t. 30 (2002), s. 173–222.
13. Jedynak Z., Horwat J.: *Dzieje miejscowości do końca XVIII w.* „Magazyn Bytomski”, t. 7 (1988), s. 171–177.
14. Knie J.G.: *Alphabetisch= Statistisch= Topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andere Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*. Breslau 1830.
15. Knie J.G.: *Alphabetisch= Statistisch= Topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andere Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*. Breslau 1845.
16. Maroń F.: *Dekrety egzekucyjne do protokołów wizytacyjnych z roku 1598. Materiały źródłowe do dziejów Kościoła w obec-*

- nej diecezji katowickiej. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 5 (1972), 263–274.
17. Maroń F.: *Materiały źródłowe do dziejów Kościoła w obecnej diecezji katowickiej. Protokoły wizytacyjne z 1619 roku*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 7 (1974), s. 311–348.
 18. Maroń F.: *Materiały źródłowe do dziejów Kościoła w obecnej diecezji katowickiej. Protokoły wizytacyjne z 1657 roku*. „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 8 (1975), s. 293–314.
 19. Piernikarczyk J.: *Historia górnictwa i hutnictwa na Górnym Śląsku*. Katowice 1933.
 20. Piernikarczyk J.: *Historia miasta Tarnowskich Gór 1526–1926*. Katowice 1926.
 21. Pilnáček J.: *Rody starého Slezska*. Díl 1–5. Brno 1991.
 22. *Registrum st. Wenceslai*. W: *Codex diplomaticus Silesiae*. Bd. VI Hrsg. W. Wattenbach, C. Grünhagen. Breslau 1865.
 23. Sękowski R.: *Herbarz szlachty Śląskiej*. T. 1, A–C. Katowice 2001.
 24. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. T. 6. Warszawa 1885.
 25. Szczech B.: *Dokument górnośląski 1601–1626 ze zbiorów byłego Archiwum Miejskiego w Bytomiu*. Zabrze 1996.
 26. Szczech B.: *Dokumenty XVI wieku ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Bytomiu*. Bytom 1986, nr 15. Maszynopis.
 27. Szczech B.: *Ilustrowana kronika Biskupic 1243–1993*. Zabrze 1993.
 28. [Szzech B.]: *Krwawe wyzwolenie Miechowic*. „Wieści Górnośląskie” 1991, nr 1 (październik), s. 16–17.
 29. Szczech B.: *Nieznany dokument sprzedaży Miechowic z 1 marca 1612 roku*. Katowice 2003.
 30. Szczech B.: *Przywileje miasta Bytomia 1323–1711*. Zabrze 1996.
 31. Szczech B.: *Rejestr wolnych chłopów (urbarz) ziemi bytomskiej z początku XVI wieku*. „Zeszyty Tarnogórskie PTTK”. Nr 3 (1987), s. 23–27.
 32. Szczech B.: *Srebrne miasto czyli bytomskie legendy i podania*. Bytom 2000.
 33. Weltzel A.: *Geschichte der Stadt Ratibor*. Ratibor 1861.
 34. Wojtas M.: *Akta wizytacji dekanatów bytomskiego i pszczyńskiego dokonanej w roku 1598 z polecenia Jerzego kardynała Radziwiłła, biskupa krakowskiego*. Katowice 1938.
 35. Ziemmermann [F.A.]: *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*. Bd. 2. Brieg 1783.